

Ja till EMU - varför då?

”Med en gemensam ränta för hela EMU-området kan tydligen inte ens Tyskland få en välanpassad ränta”

Moderaterna är för EMU. För att försöka förstå bakgrunden har jag läst manifestet ”Moderata utgångspunkter inför folkomröstning om euron”. Där konstateras att frihandel minskar krigsrisken och höjer välbefinnande. Så långt kan väl alla hålla med. Men sedan ska man förklara EMU-projektets samband med frihandel, och vilken fördelen är för Sverige och resten av EU om vi går med i EMU.

”Utgångspunkter” tar upp fem argument:

1. *Öka handeln.* Euron har stor betydelse för handelns omfattning, praktiskt och psykologiskt. Ett införande av euron i Sverige skulle över några decennier kunna öka handeln och integrationen med så mycket som 30-50 procent. Även försiktiga kalkyler tyder på betydande vinster.

Men låt oss betrakta den mindre försiktiga kalkylen över tre årtionden. Då får vi en årlig ökning av handel och integration på omkring 1 procent.

För att se storleksordningen av värdet kan vi utgå från till exempel den totala handeln mellan Sverige och resten av EU (med Danmark och Storbritannien) som för närvarande är sammanlagt cirka 900 miljarder. En procent av detta är 9 miljarder kr/år. Om nyttan av integrationen i form av effektivare produktion sätts till 10 procent, delat lika mellan Sverige och handelspartnern, kommer storleksordningen 0,45 miljarder till Sverige. Det är 0,2 promille av vår BNP.

2. *Högre tillväxt.* Det andra argumentet är att minskad osäkerhet om valutan förbättrar näringslivsklimatet och medför högre tillväxt på sikt.

Det ligger något i detta. Men vad händer om euron i framtiden får fel värde i förhållande till andra valutor? Sveriges handel sker till 60 procent med EU. Exporten är något mindre än importen. Vårt handelsöverskott kommer alltså från vår handel med länder utanför Europa. Vi är därför kanske i högre grad än EU i övrigt känsliga för variationer i eurons internationella värde.

3. *Konkurrensen ökar* när det blir enklare att jämföra priser. Högre priser i ett euroland kommer att leda till att människor handlar i ett annat. Företagen i högprislandet blir tvungna att sänka priserna.

Men vi kan redan nu med tillräcklig precision räkna om ett europris när vi vill. Tvivlare kan ju studera alkoholhandeln, där jämförelsen dessutom kompliceras

Bo Elfström, Kalmar, är civilingenjör och tidigare fabrikkör i Kalmar. Han har också varit verksam vid Finansdepartementet.

av olika flaskstorlekar! Detta är knappast ens ett mikroargument!

4. *En valuta.* Det är praktiskt för privatpersoner med en valuta. Man slipper besväret och kostnaden för att växla.

Den välfärdsvinsten torde vara mindre än marginell. Bankteknologin utvecklas fortfarande mot allt lägre kostnader för hanteringen av kontanter.

5. *Lägre räntor.* Sverige har nu högre räntor än Tyskland och skillnaden har ökat. Ett nej i folkomröstningen skulle sannolikt leda till större ränteskillnad och ett ja till mindre. Lägre räntor gör det billigare att investera vilket på sikt höjer tillväxten. Investeringarna är nu märkbart lägre i Sverige än övriga Europa.

Men, invänder jag, den svenska räntenivån torde vara välvägd mot bakgrund av vår konjunktur, medan kanske Tyskland skulle ha ännu lägre ränta, med hänsyn till dess konjunktur. Detta illustrerar en av kärnpunkterna i kritiken av EMU; med en gemensam ränta för hela EMU-området kan tydligen inte ens Tyskland med nära en tredjedel av områdets ekonomi få en välanpassad ränta. Hur skall då vi med en tredjedel räkna med att få detta?

Författarna till ”Utgångspunkter” inser tydligen svagheten i argumenten för EMU, åtminstone beträffande räntan, ty de tillägger att ”riksbankens möjlighet att bedriva en självständig penningpolitik försvinner”. Eftersom räntan är ett av riksbankens främsta verktyg, har alltså den förmodade fördelen med lika räntenivå inom EMU, i stället blivit en nackdel, sannolikt riktigt!

Resten av texten är en beskrivning av de stabiliseringspolitiska åtgärder som riksdagen bör vidta. De flesta kan och bör vidtas oavsett utgången av EMU-omröstningen.

Dock kommer man tydligen inte att kunna genomföra skattesänkningar inom överskådlig framtid om det angivna målet 40 procent skuldkvot (kvoten statsskuld/BNP) skall kunna nås.

Det kan vara av intresse att notera vilka faktorer, ekonomiska och andra, som Utgångspunkter inte berör. Det räcker med att erinra om att kronans knyt-

ningskurs till euron ska fastställas efter politiska förhandlingar, och att en eventuell anslutning avses gälla för alltid.

En positiv del av EMU, som inte berörs, är stabilitetspakten, som vi redan deltar i. Pakten innebär en gemensam strävan efter sunda statsfinanser och låg inflation, men tycks redan nu vara under omprövning under trycket av bland andra Tysklands, Frankrikes och Italiens svårigheter.

Om nu moderaterna, ett nyttoinriktat parti, inte kan mobilisera fler nyttoargument för EMU än dessa fem synnerligen svaga punkter kanske de kan säga mer i sitt partiprogram. ”Handlingsprogram/Partiprogram” från 2002 behandlar också europafrågor. Man erinrar om att Europasamarbetet syftar till frihet, fred och välbefinnande, att det bygger på de fyra friheterna – fri rörlighet för människor, varor, tjänster och kapital. Det var på dessa grunder vi en gång sade ja till EU. Programmet förespråkar sedan fördjupat samarbete; en ”...vård av den europeiska traditionens styrka...”

Sedan fortsätter man: ”Behovet av gränsoverskridande europeiskt samarbete är så omfattande ett det inte kan mötas genom mellanstatliga lösningar... Endast genom en beslutsför samarbetsorganisation kan... nationerna... hantera de problem som är gränslösa...” Man understryker detta genom att upprepa: ”...samarbetet måste ha en betydande beslutskraft... den inre marknaden... kräver gemensamma beslut och handlingskraft.”

Och slutsatsen: ”Det är angeläget att det europeiska samarbetet fördjupas genom en ekonomisk och monetär union. Därigenom tryggas... en fortsatt ekonomisk och politisk integration...”

Partiprogrammet bäddar alltså för ytterligare överstatlighet. Men argumenten kommer antagligen att ge moderatledningen problem, eftersom de inte står i samklang med partiets framtoning i övrigt. (Ordvalet stör mig en smula; i politiska sammanhang ger ord som ”styrka”, ”beslutskraft”, ”beslutsför”, ”handlingskraft” mest associationer till en tidigare epoks Europa.)

Men än finns det hopp; längst ned på sidan 12 kan man läsa:

”Vår idé om det framtida Europa tar stöd i samma grundläggande värden som i övrigt präglar vår politik: öppenhet, förtroende och gemenskap liksom frihet från hämmande regleringar, skatter och byråkrati.”

Mot den bakgrunden kan man fundera på följande slutsats:

Moderaternas medverkar genom sitt EMU-ja till en centralisering av den ekonomiska beslutsmakten. Är detta moderat politik?

Ett EMU-ja bidrar endast marginellt till frihandeln inom EU, men kan försvåra den för Sverige viktiga handeln med världen utanför EU, särskilt om EU gör front mot USA. Är detta moderat politik?

Ett EMU-ja tvingar fram en svensk stabiliseringspolitik, utan stöd av en anpassad penningpolitik. Vi måste kanske avstå från skattesänkningar för en lång tid framöver. Är detta moderat politik?

Ett EMU-ja innebär risk för övernationella utjämningskatter för att ta hand om exempelvis arbetslöshetsproblem som kunde ha lindrats av en anpassad penningpolitik. Är detta moderat politik?

Ett EMU-ja ger oss endast marginellt inflytande på EMU-områdets ekonomi, varav vår andel skulle bli 2,65 procent. (Till en början; utvidgningen minskar andelen. De stora staterna har därtill framfört krav på proportionsvis större inflytande.) Att tro något annat är naivt. Är moderater naiva?

Ett EMU-ja innebär att vi skall delta i ett stort byråkratiskt fullskaleexperiment. Är detta moderat politik?

Ett EMU-ja medför ett oåterkalleligt avstående av nationella friheter. Är detta moderat politik?

Det är svårt att förstå att just moderaterna, med sin idétradition, och som bör ha allt annat än angenäma minnen av 500 procent-försvaret av en fast växelkurs, på nytt vill medverka till en fast växelkurs! Och därtill på villkor som innebär skyldigheter utan rättigheter – för evigt! Jag kan inte låta bli att citera partiprogrammets sida 5, som apropå politisk styrning säger: ”Goda avsikter är ingen garanti för goda resultat”

Det är rimligt att kräva att den, som föreslår en genomgripande, oåterkallelig åtgärd, som berör en hel nation, också har bevisbördan; också har att bevisa åtgärdens nytta och konsekvenser.

Moderaterna har ännu inte kunnat förklara för mig varför de så trosvist förordar ett medlemskap i EMU.

BO ELFSTRÖM